

іншими видами діяльності, тобто правоздатність у них залишається спеціальною. Пропонується іменувати правоздатність, яку можуть мати підприємницькі організації відповідно до спеціального закону виключним видом діяльності, «виключною правоздатністю» [8, с. 18].

По-друге, непідприємницькі юридичні особи, в т. ч. непідприємницькі товариства і установи, створюються для досягнення певної мети, значить надання їм загальної (універсальної) правоздатності не узгоджується з цільовим характером їх діяльності. Зокрема, релігійні організації мають спеціальну правоздатність, що пов'язана з метою їх діяльності, тобто із задоволенням релігійних та інших, пов'язаних із ними, потреб. Виходячи з цього, вказані юридичні особи повинні мати спеціальну (цільову) правоздатність. Отже, питання визнання за юридичною особою загальної (універсальної) або спеціальної правоздатності в рамках цивільно-правової доктрини залишається відкритим.

Список бібліографічних посилань

1. Сучасні проблеми цивільного права та процесу : навч. посіб. / С. О. Сліпченко, О. В. Синегубов, В. А. Кройтор та ін. ; за ред. Ю. М. Жорнокуя та Л. В. Красицької. Харків : Право, 2017. 808 с.
2. Жорнокуй Ю. М. Методология исследования в развитии учения о юридических лицах // Методология исследования проблем цивилистики : сб. ст., посвящ. памяти проф. А. А. Пушкина / под ред. Ю. М. Жорнокуя и С. А. Слипченко. Харьков : Право, 2017. С. 224–250.
3. Суворов Н. С. Об юридических лицах по римскому праву. М. : Статут, 2000. 299 с.
4. Белов В. А. Гражданское право. Общая часть. Т. II. Лица, блага, факты : учебник. М. : Юрайт, 2011. 1093 с.
5. Суб'єкти цивільного права / за заг. ред. Я. М. Шевченко. Харків : Харків юрид., 2009. 632 с.
6. Цивільне право: підручник : у 2 т. Т. 1 / за ред. В. І. Борисової, І. В. Спасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Харків : Право, 2011. 656 с.
7. Козлова Н. В. Понятие и сущность юридического лица: Очерки истории и теории : учеб. пособие / науч. ред. В. С. Ем. М. : Статут, 2003. 318 с.
8. Слугин А. А. Гражданская правосубъектность юридических лиц : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Рязань, 2003. 176 с.

Одержано 18.03.2018

УДК 347.1

Юлія Дмитрівна Белова,

аспірант Хмельницького університету управління та права

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ

Персональні дані можуть класифікуватися й за різноманітними критеріями: за предметом (біографічні, фінансові, біометричні тощо), ступенем потенційної шкідливості неконтрольованого обігу (звичайні, вразливі), здатністю до ідентифікації (прямо та опосередковано ідентифікуючі), формою фіксації (символи, образи, сигнали), співвідносністю з метою використання (повні, неповні, надмірні), адекватністю відображення дійсності (достовірні, недостовірні), способом сприйняття людиною (безпосередньо або за допомогою технічних засобів) тощо [1, с. 9]. Кожна із таких класифікацій може мати наукове та (або) практичне значення. У контексті нашого дослідження доцільно персональні дані ділити на види таким чином, щоб відображати відмінності в їх правовому режимі.

Насамперед, слід розрізнати загальні та особливі (так звані чутливі чи вразливі) персональні дані. До останніх відносять дані про расове або етнічне походження, політичні, релігійні або світоглядні переконання, членство в політичних партіях та професійних спілках, засудження до кримінального покарання, а також даних, що стосуються здоров'я, статевого життя, біометричних або генетичних даних. Цей перелік встановлюється в законі (ч. 1 ст. 7 Закону України «Про персональні дані»), є вичерпним та не підлягає розширеному тлумаченню. Значення виокремлення чутливих персональних даних полягає в тому, що законодавство встановлює особливі вимоги до обробки таких даних. Однак, особливі персональні дані, які були явно оприлюднені суб'єктом таких даних, обробляються на загальних підставах.

Персональні дані також можуть бути поділені на ті, що належать, та ті, що не належать до інформації з обмеженим доступом. Режим конфіденційної інформації може бути поширений на персональні дані законом або відповідною особою. За загальним правилом, конфіденційною є інформація про фізичну особу, а також інформація, доступ до якої обмежено фізичною. При цьому окремі науковці обґрунтовують необхідність віднесення усіх персональних даних до інформації з обмеженим доступом і спростовують можливість надання персональним даним режиму загальнодоступної (відкритої) інформації за певних умов [1, с. 10]. Однак на сьогодні така позиція не узгоджується із чинним законодавством, яке передбачає низку випадків, коли забороняється відносити персональні дані до інформації з обмеженим доступом: персональні дані, що стосуються здійснення особою, яка займає посаду, пов'язану з виконанням функцій держави або органів місцевого самоврядування, посадових або службових повноважень; персональні дані, зазначені у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, крім відомостей, визначених законом; персональні дані фізичної особи, яка отримала у будь-якій формі бюджетних коштів, державного чи комунального майна, щодо факту такого отримання; інші випадки, передбачені законом.

За правовим режимом також слід окремо виділяти персональні дані, які містяться в публічній інформації. Такі персональні дані можуть надаватися у формі відкритих даних за умови: 1) знеособлення персональних даних; 2) згоди суб'єкта персональних даних; 2) заборони віднесення таких персональних даних до інформації з обмеженим доступом; 4) в інших випадках, передбачених законом (ч. 3 ст. 10¹ Закону України «Про доступ до публічної інформації» [2]). Таким чином, правовий режим персональних відрізняється залежно від того, чи відносяться вони до чутливих даних, даних з обмеженим доступом чи даних, які містяться в публічній інформації. В усіх цих випадках за суб'єктом персональних даних зберігається можливість з власної волі оприлюднити чи іншим чином надати доступ до своїх персональних даних.

Характеристика поняття «персональні дані» як об'єкта цивільних відносин буде неповною без дослідження похідного від нього поняття – «база персональних даних». Під останньою розуміють іменовану сукупність упорядкованих персональних даних в електронній формі та/або у формі картотек персональних даних (ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних» [3]). З цієї дефініції можемо констатувати, що база персональних даних є нічим іншим як систематизованою сукупністю відомостей, тобто по суті є самостійним збірним інформаційним об'єктом з усіма наслідками, що з цього випливають. Термін «іменована сукупність», доктринально тлумачиться як вказівка на таку сукупність персональних даних, яку можна виокремити і її можна конкретно назвати (іменувати) [4, с. 30]. Виникнення об'єктивної форми бази персональних даних здійснюється при її фіксації на

певному матеріальному носії і тому вважається закріпленою [5, с. 55]. Залежно від такого носія може бути база персональних даних в електронній формі або база персональних даних у формі картотек. При цьому, одна і та сама база персональних даних може мати одночасно обидві форми (наприклад, дублювання електронної форми на паперовому носію).

Базу персональних даних як об'єкт захисту персональних даних необхідно відмежовувати від бази даних як об'єкта авторського права. Під базою даних (компіляцією даних) розуміють сукупність творів, даних або будь-якої іншої незалежної інформації у довільній формі, в тому числі – електронній, підбір і розташування складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці, і складові частини якої є доступними індивідуально і можуть бути знайдені за допомогою спеціальної пошукової системи на основі електронних засобів (комп'ютера) чи інших засобів (ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [6]). Аналіз двох понять, «база персональних даних» і «база даних», дозволяє прийти до висновку, що законодавець не виключає випадки, коли база персональних даних буде одночасно відповідати умовам охороноздатності бази даних як об'єкта авторського права.

Цей тезис знаходить своє додаткове підтвердження в Директиві 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради «Про правовий захист баз даних» від 11.03.1996 року [7]. Мета цієї Директиви, якою є надання належного і рівномірного рівня захисту баз даних як способу забезпечення винагороди розробнику бази даних, є відмінною від мети Директиви 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 24 жовтня 1995 року про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних, яка має гарантувати вільний обіг персональних даних відповідно до гармонізованих правил, призначених захистити ключові права і, насамперед, право на повагу до приватного життя, враховуючи, що положення цієї Директиви не завдають шкоди законодавству про захист даних. Тобто, одна і та сама база персональних даних може підпадати під захист персональних даних та захист права авторства.

Враховуючи з'ясовану нами правову природу та ознаки персональних даних можемо визначити види цивільних відносин, які можуть виникати з приводу персональних даних.

1. абсолютні відносини між суб'єктом персональних даних (управомочена особа) та усіма іншими особами (зобов'язані не порушувати права суб'єкта персональних даних) з приводу охорони персональних даних;

2. абсолютні відносини між володільцем, розпорядником персональних даних та третіми особами в розумінні Закону України «Про захист персональних даних» (управомочені особи) та усіма іншими, крім суб'єкта персональних даних (зобов'язані особи) щодо забезпечення захисту персональних даних;

3. відносні відносини між суб'єктом персональних даних, з одного боку, і володільцем, розпорядником персональних даних та третіми особами, з іншого боку, які виникають з приводу обробки персональних даних. Такі відносини щодо обробки персональних даних можуть мати як самостійний характер, так і бути додатковими по відношенню до основних.

4. відносні відносини володільця, розпорядника персональних даних та третіх осіб між собою, які виникають з приводу обробки персональних даних. Такі відносини так само як попередні можуть мати як самостійний характер, так і бути додатковими по відношенню до основних.

Список бібліографічних посилань

1. Дмитренко О. А. Право фізичної особи на власні персональні дані в цивільному праві України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2010. 19 с.

2. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.

3. Про захист персональних даних : закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 49. Ст. 1604.

4. Кохановська О. В. До питання про захист персональних даних в Україні. *Вісник Верховного Суду України*. 2011. № 6. С. 28–33.

5. Серебряник, О. О. Інформація про особу як об'єкт цивільних прав : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Івано-Франківськ, 2016. 209 с.

6. Про авторське право і суміжні права : закон України : в ред. закону № 2627-III від 11.07.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 43. Ст. 214.

7. Про правовий захист баз даних : директива 96/9/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 11.03.1996 № 96/9/ЄС // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_241 (дата звернення: 27.03.2018).

Одержано 01.04.2018

УДК 347.77:007(477)

Анастасія Олегівна Борисова,

*аспірант кафедри цивільного та господарського права і процесу
Міжнародного гуманітарного університету*

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ: ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ УКРАЇНИ

Інформаційні комунікації стали одним з провідних чинників прогресу цивілізації, а їх повсякденне використання сформувало нову сферу суспільних відносин. Інформаційні комунікації впливають на самі різні сторони соціального і економічного розвитку, державного управління, повсякденного життя людей. Вони, поряд з телекомунікаційними технологіями, складають основу процесів інформатизації, руху до інформаційного суспільства.

В сучасній державі розвиток й ефективне використання інформаційних комунікацій є одним з пріоритетних напрямків державної політики. З виникненням нових суспільних відносин, пов'язаних з використанням інформаційних комунікацій, особливого значення набуває правове регулювання, що забезпечує стабіль і динамічний розвиток цієї сфери. Значна кількість правових актів та активний нормотворчий процес, зростаючий суспільний інтерес до даної проблематики обумовлюють необхідність системного аналізу чинного законодавства з метою виявлення прогалин і суперечностей, а також визначення пріоритетів у державному регулюванні.

Актуальність проблеми розвитку законодавства в сфері інформаційних комунікацій визначається також суттєвим впливом відповідних правових норм на ефективність правового регулювання у всіх сферах життя суспільства. Будь-яка діяльність людини, як правило, супроводжується обробкою, передачею та використанням інформації. У той же час будь-який нормативний акт, який регулює правовідносини в будь-якої сфері суспільного життя, обов'язково зачіпає інформаційні зв'язки учасників цих відносин. Витрати держави і бізнесу на інформаційне забезпечення своєї діяльності, на створення і експлуатацію дорогих інформаційних систем, підвищуються з кожним роком. При цьому виникають